

KALUNDBORG ARKÆOLOGI FORENING

31. årgang nr. 3, september 2018

FORMANDENS ORIENTERING

I dette medlemsblad bringer vi Lisbeth Pedersens fine mindeord om Per Høi og Egon Iversen, som vi mistede i juli.

August bød på endnu en interessant MVE-udgravning, denne gang ved Skeldal, en Maglemoseplads (8.900-6.400 f.Kr.) i Åmosen. Vores opgave var at solde den jord som MVE's arkæologer udgravede, i tilfælde af at de skulle have overset noget under udgravningen af felterne. Det var ikke meget de overså, men alligevel gjorde vi nogle interessante fund, der kort omtales her i medlemsbladet.

For første gang foretog vi en kystrekognoscering syd for Storebæltsbroen, hvor vi undersøgte kyststrækningen mellem Klarskov ved Korsør og Egerup Strand ved Skælskør. Vi så en del kystskrænter under erodering, men på trods af at der er mange ikke-fredede fortidsminder langs strækningen, fandt vi ingen ukendte kulturminder.

Lige nu foretager MVE en forundersøgelse ved Stejlhøj, og vi håber at der bliver noget for os at udgrave. Mere herom senere.

David Barry

Kommende aktiviteter (*se forrige blad; **se dette blad; *** se Museumsforeningens nyhedsblad):

15. september: Kystrekognoscering*

22. september: Kalkmaleri-bustur****

30. september: Kystrekognoscering*

3. oktober: Foredrag – ”Jelling – Danmarks dåbsattest”****

6.-7. oktober: Tissø Vikingemarked****

28. oktober: SDA's Sjællandstræf**

6. november: Foredrag – ”Russiske ikoner”****

9. november: Tekstiltur til Fyn****

24. november: Julefrokost**

5. december: Foredrag – ”Farvel fortid – Velkommen Vesthavn”****

16. januar: Oldsagsøvelse

Mindeord for Per Høi og Egon Iversen

Kalundborg Arkæologiforening mistede både Per Høi og Egon Iversen denne sommer. Det er vemodigt at skulle sige farvel til to medlemmer, der så ubetinget har bakket op om Kalundborg og Omegns Museum som et alsidigt, medlemsaktivt og kulturbærende museum. De var begge talentfulde ressourcepersoner, der hver ydede deres for at udvikle de arkæologiske arbejdsområder, som der var udtalte forventninger om blev fremmet, da jeg tiltrådte som leder i 1984. Per og Egon prægede hver på deres måde museets arkæologiske aktiviteter og fortjener hver især mindeord, hyldest og tak.

Per Høi (1949-2018) fik fred for lungecanceren først på sommeren. Som museumsperson gav han sig straks til kende, da tanker om at knytte en arkæologiforening til museets arbejdsområder tog form. Og han var fra første færd med til at give foreningen et velfunderet grundlag at virke ud fra for nu godt og vel 33 år siden. Han bidrog med ildhu både socialt, formelt og praktisk og var med lige til det sidste, da han reviderede foreningens regnskaber i februar, selv om kræfterne var ved at slippe op.

Per var indfødt Kalundborgenser. Han var stolt over Kalundborgs kulturhistoriske kendetegn. Han delte ud af sin store viden om byens historie, hvad enten det drejede sig om de tidsmæssigt fjerne under asfalten eller de nære steder og minder fra hans liv i byen. Han udforskede også gerne fortidens levn i de åbne kulturlandskaber i omegnen. Herfra har han fra årtiers samlertogter leveret værdifulde oplysninger til det nationale centralregister. Per ville gerne lære nyt og fulgte med ildhu og humor foreningens kurser. Han deltog så længe kræfterne rakte i foreningens rekognosceringstogter, talrige udgravninger og ekskursioner for at opdage, undersøge og generere ny viden om Kalundborgegnens tidlige kulturhistorie. Og så var Per altid åben overfor nye initiativer og fulgte opmærksomt udgravningerne, som museets amerikanske samarbejdspartnere Douglas Price og Anne Birgitte Gebauer, University of Wisconsin, i en årrække gennemførte omkring Saltbæk Vig.

Per Høi som mange husker ham: Det glade smil og termokaffen i hånden i en velfortjent pause under udgravning af en gravhøj på Asnæs. Foto: Gunnar Jørgensen.

Jeg husker Per som en omhyggelig tingfinder og som en person, der følte sig hjemme i kulturlandskabet, altid med et åbent øje for naturen, dens former og særpræg. Fra de, desværre alt for få, gange det også lykkedes mig at være med Arkæologiforeningen i felten, så jeg frem til at spise madpakken og drikke kaffen i et hegn eller i markkanten for at få en snak om dagens fund. Per satte også pris på en hyggelig håndbajer i hegnet, der tilførte turen tid til at dele tanker, ideer og tilværelsens underfundigheder.

For Per var det en oplevelse at lede efter oldsager i naturen. Det var for ham en måde at komme ved livet på. Smukt var det derfor en varm og solrig sommerdag at følge kisten, med en af hans flintøkser på låget, ud af den femtårnede kirke i Kalundborgs middelalderlige Højby, som for Per var et værdifuldt vilkår i livet.

Personligt vil jeg også altid huske Per for de mange gange, hvor jeg overhalede ham på vej op ad Hestehavebakken, når vi cyklede hjem fra vores respektive arbejdspladser; han fra sin muremester og jeg fra museet. Altid fik jeg en glad og positiv bemærkning med i farten. Ofte stod jeg op i pedalerne og asede for at komme frem og op. Per trak. Ikke fordi han var i dårlig kondition, men for at få ro og tid til omtanke, mens han fik sig en smøg. Det sidste var ubetinget skadeligt, men roen, omtanken og den positive medbør var en drivkraft, som jeg altid vil huske Per for.

Tak Per, fordi du så ubetinget har bidraget med viden og velvilje i Kalundborg Museums arbejdsfelter og sociale netværk, og ikke mindst for dit virke i Kalundborg Arkæologiforening. Og tak til Anne-Marie og børnene, Christine og Rasmus, fordi I åbnede jeres hjem, så vi efter Pers ønske kunne mødes til gravøl med hans oldsagssamling som holdepunkt i vores afsked. Kalundborgegnen har god grund til at være taknemmelig for Pers entusiasme for at finde nye vinkler til kulturhistorien. Æret være Per Høis minde.

Egon Iversen (1947-2018) alias Columbus afgik uventet ved døden en varm julidag. Kvarteret omkring fiskerihavnen i Kalundborg mistede med ham en markant skikkelse, for Columbus var kendt af mange, både når han som fiskeopkøber færdedes på havnen, og når han kørte rundt med tårnhøje stabler af fiskekasser på lastbilen. Knap så synlig i offentligheden, men ikke mindre energisk, var Egons arbejde for at finde viden om Kalundborgegnens kulturhistorie – den nære inden for middelalderbyens mure og voldgrave såvel som den fjerne fra oldtiden i fx Åmoserne, ved Tissø, Kalundborg inderfjord og på Sejerø, hvor Columbus i øvrigt stammede fra.

Egon besad et ubestridt tingfindertalent. Han følte sig hjemme i kulturlandskabet, altid med et åbent øje for naturen, dens former og særpræg. Og han så ofte nye muligheder på steder, som fagfolk nedprioriterede, slog hen eller ikke havde øje for. På den måde sporede han talrige genstande fra Højbyens tidlige historie, når han afsøgte opfyldninger efter udgravning i middelalderbyens nordlige voldgrav og ledte i den bortkørte jord på Kalundborg Lyng. Det kan vi være taknemmelige over. Syn for sagn får læsere i de første kapitler af Kalundborg Bys historie, der er velillustreret med Columbus' talrige fund af ting fra folks liv og færd i middelalderbyen. Både Nationalmuseet og Kalundborg Museum opbevarer og sikrer i deres samlinger resultaterne af Columbus' arbejder med forskning og formidling for øje.

Som museumsleder i Kalundborg fra 1984-2010 havde jeg både glæde og gavn af Columbus' mangeartede kulturhistoriske engagementer. Han støttede med sine samlinger op om museet som en kulturbærende institution for hele Kalundborgegnen. Jeg husker Egon for hans omtanke, praktiske og positive medbør og ikke mindst trofasthed gennem alle årene. Jeg glemmer aldrig, hvordan han i festligt lag ved museets 75-års jubilæum tog et lidt skeptisk byrådsmedlem under kærlig omsorg, da de gik ud af museets port, og fik udvirket kommunal støtte, så museet kunne udvikle en mere udadvendt profil.

Egon Iversen bliver interviewet om ålerøgningens hemmeligheder. Foto: Anders Fischer 2017.

Egon var også fra første færd en aktiv medspiller i Kalundborg Arkæologiforening, da ideen blev konkretiseret for godt 33 år siden. Og han har alle årene bidraget med viden og velvilje i museets arbejdsopgaver og sociale liv og påtog sig også de mere administra-

tive opgaver som Arkæologiforeningens formand i nogle år. Han afleverede store dele af sin oldsagssamling med noter og oplysninger, så andre kan arbejde videre. Han sørgede også for, at nyttige oplysninger og genstande af maritim, etnologisk tilsnit indgik i museets samlinger. Han udviste åbenhed og udsyn over for amerikanske arkæologistuderende, der husker Columbus for de arkæolog-faglige samtaler på havnen og hans praktiske undervisning i lydeligt dansk anskueliggjort med forskellen på øl og ål.

Egon Iversen lagde kræfter, ildhu og viden bag sine rekognosceringstogter. Han deltog i mange udgravninger for at være med til at opdage, undersøge og generere ny viden om kulturhistorien. Han inkluderede gerne både skolepsykolog og tidligere finansminister i glæden ved at finde og bestemme oldsager, og han engagerede sig til det sidste med sin store viden om fisk i mine studier af forhistorisk fiskeri, ikke mindst i ålefiskeriets kulturhistorie. Sidste gang Egon, Anders og jeg snakkede i køkkenet på Gammel Røsnæsvej, efterlod han sågar en dåse svensk surströmming til studiebrug.

Af alle var det Egon, der fandt den gådefulde runestav ved Gørtlerværkstedet i Munkesøstræde. Som mange andre historiske kilder er den tilskårne hjortetak til diskussion i akademiske detaljer. Men den danner også et håndgribeligt logo for Kalundborg Arkæologiforening og rister fremover en minderune for Columbus. På Gammel Røsnæsvej vil Anders og jeg endvidere åbne dåsen med de gærede sild og undersøge deres kulinariske kvaliteter med omhu og omtanke for Egons mange engagementer og store hjælpsomhed. Æret været Egon Iversens minde.

Lisbeth Pedersen

LIDT MERE OM KOGEGRUBEFELTER

Fortsat fra medlemsbladet januar 2018 og maj 2018.

Felter med mange kogestensgruber og fravær af andre anlægstyper er efterhånden ved at være velkendte inden for dansk arkæologi. På grund af de forskelligheder, der kan være i deres udbredelse i terrænet, er der arkæologer, der ganske rimeligt skelner mellem forskellige typer kogegrubefelter:

Usystematiske, der består af kogegruber uden indbyrdes system

Enstrengede, der består af en længere række kogestensgruber

Tostrengede, der består af to parallelle rækker kogestensgruber

Flerstrengede, der består af tre eller flere parallelle rækker

På enkelte kogegrubefelter findes der en variant bestående af smalle og op til 50 m lange kogestensgrøfter etableret i forlængelse af hinanden.

Enstrengede felter kender vi fra Nationalmuseets og Kalundborg Museums udgravninger ved Tissø. I forbindelse med afdækningen af de store halbygninger med tilhørende hegn og andet øst for ”Fugledegård Vikingecenter” blev der afdækket et meget langt forløb af en kogegruberække orienteret omtrent nord-syd. Et par stykker af dem er C14-dateret til yngre bronzealder.

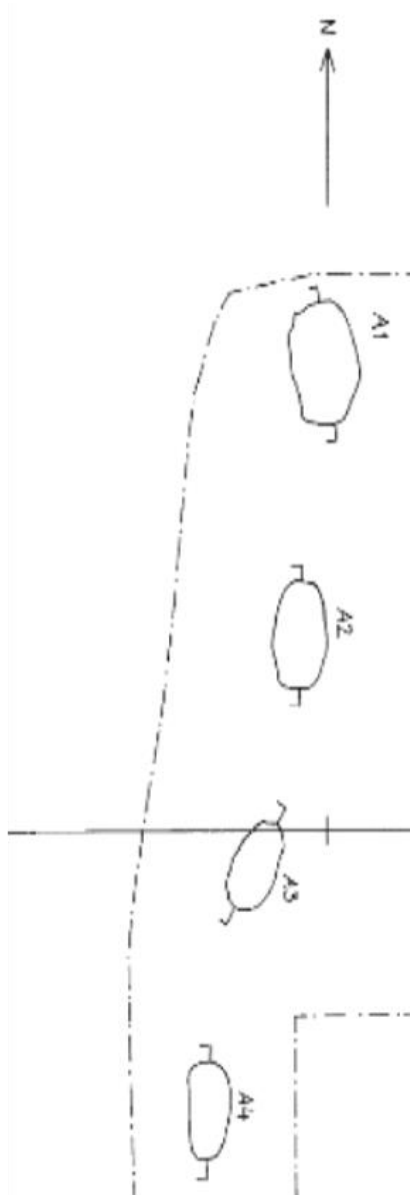
Et formodet udsnit af en kogegruberække blev undersøgt af undertegnede i 2001 (KAM 2001 011), da man etablerede tilkørsel og parkeringsareal til ”Fugledegård Vikingecenter”. Det drejede sig om fire meget ensartede kogegruber orienteret omtrent nord-syd. Det regnes for sandsynligt, at rækken kan fortsætte mod syd og nord uden for det undersøgte anlægsområde.

De fire kogegrubers systematiske placering i forlængelse af hinanden omtrent i retningen nord-syd og med en regelmæssig indbyrdes afstand af ca. 3 meter målt fra midte til midte kunne antyde en vis samtidighed og samhörighed. Der fandtes ikke andre anlæg i nærheden,

der kunne forstyrre indtrykket. Desuden var anlæggene meget ensartede, hvad angår det nærmest ovale omrids, størrelsen og fylden i dem. Omtalte kogestensgruber er ikke naturvidenskabeligt dateret, men der er god grund til at antage, at de er fra yngre bronzealder eller ældre jernalder, ligesom det gælder for de øvrige kendte kogegruberækker.

Kogegruberække orienteret omtrent nord-syd ved "Fugledegård Vikingecenter" ses omtrent midt i tegningens nederste halvdel. Et par C14-dateringer viste ikke uventet, at kogegruberne er fra yngre bronzealder og altså dermed meget ældre end bebyggelsen fra vikingetid. Illustration fra internettet.

Da der i 2001 skulle etableres en parkeringsplads ved "Fugledegård Vikingecenter", blev der tæt op til Bakkendrupvej og parallelt med denne konstateret fire ovale kogegruber på række. Det regnes for sandsynligt, at rækken fortsætter mod syd og nord uden for anlægsarealet. Tegning: Christina Dömeland.

Et muligt usystematisk kogegrubefelt kendes fra Røsnæs. Her registrerede medlemmer af Kalundborg Arkæologiforening i 2013 over en strækning på 10-12 m fire kogegruber i kystskrænten ved nordøsthjørnet af ”Skanseskoven”, hvor de var fremkommet ved kysterosion. Der blev i niveau med toppen af kogegruberne fundet et enkelt potteskår, der bredt kan dateres til bronzealder/ældre jernalder. I modsætning til de fleste andre kogegruber, der i de fleste tilfælde er kraftigt nedpløjede, var dem fra ”Skanseskoven” særdeles velbevarede. Det skyldes, at de allerede i oldtiden var blevet dækket med et meget tykt lag flyvesand, der var føjet ind over dem fra vest.

Kogegruberne i Skanseskoven er dækket af et meget tykt lag brunligt flyvesand. Sandlaget har beskyttet effektivt mod forstyrrelser oppefra, men det gør ingen gavn mod kysterosionen. Foto: David Barry.

Kogegrubefelternes geografiske udbredelse.

Kogegrubefelter kendes fra et meget stort geografisk område. Hovedudbredelsesområdet er således, som kortet på næste side viser, Nordtyskland, Danmark og store dele af Sverige og Norge.

Kogegrubefelternes hovedudbredelsesområde. Efter Martens 2007.

Tolkning

Der er i tidens løb fremkommet flere forskellige forslag til, hvad kogegruberne egentlig har været anvendt til. Nogle tolkninger har været mere fantasifulde end andre, og blandt dem er der nogle, der sandsynligvis klart kan afvises.

Der kan dog kun være bred enighed om, at det har krævet en kolossal arbejdsindsats at etablere gruberne samt ikke mindst at indsamle sten og nok i særdeleshed brændsel.

Det har blandt flere andre muligheder været foreslået, at de lange bålækker har skullet være synlige på stor afstand; men i givet fald har det vel været en dårlig ide at forsænke ildstederne op til en meters penge ned i jorden, og det giver vel heller ingen fornuftig forklaring på de ildskørnede sten, som de fleste af kogegruberne er fyldt med. Til gengæld kunne man skabe en tyk mur af damp, hvis man hældte vand på de opvarmede sten, hvis det var et spørgsmål om at markere sig. Det er også foreslået, at bålækkerne kunne markere processionsveje. I litteraturen på den nedenstående liste vil man kunne læse flere forskellige tolkningsforslag.

Den mest almindelige opfattelse er nok, at kogestensgruberne har været anvendt til madlavning. I Arkæologiforeningen har vi flere gange eksperimenteret med grubestegning, og resultatet bliver fremragende. Det er beregnet, at man i en kogegrube kan tilberede mad til 10 personer. Det vil altså svare til, at kogegrubefeltet UBBY SOLFANGERANLÆG, som er undersøgt i sin fulde udstrækning, har kunne producere føde til ca. 700 personer, og "Børnehaven Troldebo" til omkring 300 personer. Nu skal den slags tal naturligvis tages med alle mulige forbehold, men de giver dog en ide om, at der kan have været tale om ganske store forsamlinger.

Jens Nielsen

Litteratur:

Björk, T. 1998: Härder på rad. Om sporen efter en kultplats från bronzåldern. Fornvännen 93.

Christensen, T. 1986: En lang historie. ROMU. Årsskrift fra Roskilde Museum.

Christensen, T. 2000: Bålrækken – en lang historie kort fortalt. I: S. Hvass (red): Vor skjulte kulturarv.

Fendin, T. 2005: De rituelle fälten på Glumslövs backe. I: P. Lagerås & B. Strømberg (red): Bronzåldersbygd 2300-500. LUND.

Gustavson, Lil, Tom Heibreen og Jes Martens (red) 2005: De gåtefulde kokgroper. Kokgropseminaret 31. november 2001. Artikkelsamling. Varia 58. Kulturhistorisk Museum, Fornminne-seksjonen. Oslo 2005.

Heidelk-Schacht, S. 1989: Jungbronzezeitliche Kultfeuerplatze im Norden der DR. Religion und Kult in ur- und frühgeschichtlicher Zeit XIII. Tagung der Fachgruppe Ur- und Frühgeschichte vom 4. bis 6. November in Halle (Saale).

Henriksen, Mogens Bo 1999. Bål i lange baner – om brugen af kogegruber i yngre bronzealder og ældre jernalder. Fynske Minder 1999.

Henriksen, Mogens Bo 2005: Danske kogegruber og kogegrubefelter fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Varia 58.

Kristensen, Inge Kjær 2004: Rad og Række. Skalk nr. 2.

Kristensen, Inge Kjær 2008: Kogegruber – i klynger eller på rad og række. KUML 2008.

Levin, E. 1971: Mange små blus. *MIV* I.

Martens, Jes 2005: Kogegruber i syd og nord – samme sag? Består koge grubefelter bare af koge gruber? *Varia* 58.

Martens, Jes 2007: Fire Cult? – The Spatial Organization of a Cooking Pit Site in Scania. I: Dragos Gheorghiu (red.): Fire as an Instrument: The Archaeology of Pyrotechnologies. BAR International Series 1619. 2007.

Olsson, M. & A. Knarrström 1999: Hundratals kokgropar på Kullen – en plats för fest och rit i Bårsöv? *Populær Arkeologi*, nr. 2.

Prangsgård, Kirsten 2014: Rituel ild – koge grubefelter på Fyn. I: S. Boddum, M. Mikkelsen og N. Terkildsen: Kosmologien i yngre bronzealders lokale kulturlandskab. *Yngre bronzealders kulturlandskab* vol. 4, 2014.

Schmidt, J.-P. & D. Forler 2004: Ergebnisse der archäologischen Untersuchungen in Jarmen, Lkr. Demmin. Die Problematik der Feuerstellenplätze in Norddeutschland und im südlichen Skandinavien. Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern, Jahrbuch 2003.

Sjösvärd, L. & U. Sjöström 1993: Härdgropssystem i Gottröra – kokgrober? Processionsväg? Långhundraleden – en seglats i tid och rum. 50 bidrag om den gamla vattenleden från Trälhavet till Uppsala genom årtusendena. Uppsala: Arbetsgruppen Långhundraleden.

Thörn, R. 1992: Elstadssystem – fysiska spor av bronsålderkult. Ett försök at spåra kultplatser och kulturinflenser. (C-uppsats, Lund).

Thörn, R. 1996: Rituelle ildar. Linjäre, konkava och konvexa spår efter ritualer inom nord- och centraleuropeiska brons- och järnålderskulturer. I: K. & A. Kaliff (red.): Religion från stenålder til medeltid. RAÄ. Arkeologiske Undersökninger, Skrifter nr. 19. Engdal.

Om værdien af soldning

En af de mange måder vi amatørarkæologer kan bidrage til MVE's arkæologiske undersøgelser, er at udgrave udsmidslag og gruber som arkæologerne ikke har tid eller midler til at udgrave. En anden er soldning/vandsoldning af opgravet jord fra felter som arkæologerne har færdiggravet, for at finde genstande som de måtte have overset.

Selv om soldning af færdiggravet jord er mindre spændende end selv at få lov til at grave, og selv om chancen for at finde noget er lille, da arkæologerne ikke overser meget, viser det sig hver gang vi foretager soldning for museet, at vi bidrager positivt til undersøgelsen med vigtige eller interessante fund der ellers ville være gået tabt. Her tænker jeg bl.a. på det helt unikke 1200-tals knivhåndtag af jet fra Adelgadeudgravningen (medlemsbladet maj 2014) og de 20 småfragmenter af Bulbrogårdskatten (inklusive skattens eneste stykke guld) som både de udgravende arkæologer og detektorførerne havde overset, og som ikke ville være fundet hvis ikke vi havde vandsoldet den opgravede jord.

For nylig påtog vi os endnu en soldningsopgave for MVE, denne gang ved en udgravning ved Skeldal, en Maglemoseplads (8.900-6.400 f.Kr.) i Åmosen. Her skulle ca. 20 kubikmeter opgravet jord soldes. Vi opsatte alle vores fire sold og arbejdede 4-6 personer i små tre uger. Arkæologerne havde ikke overset meget, og da det hovedsageligt var småtterier som mikrolitter og småflækker vi ledte efter, var der relativt langt imellem de gode fund. Nogle arbejdede

måske hele dagen uden at finde andet end flintafslag, mens andre var mere heldige. Dog bidrog alle på lige fod til det endelige fælles resultat. Det er godt at I bakker op om opgaverne uanset hvor heldige I er.

Småfund, hvad enten de er hele eller fragmenter af redskaber og knogler, bidrager til forståelse af den plads der udgraves, og kan også bidrage mere bredt til arkæologisk forståelse. Den endelige fortolkning af de fund nævnt her må afvente udgravningsleder Niels Hartmanns analyse af materialet. Men af de typiske Maglemoseredskaber vi fandt, kan nævnes ca. 30 mikrolitter (15-50 mm lange, geometrisk tilhuggede flintspidser fremstillet af mikroflækker og anvendt som spidser og modhager i pile og spyd), flere små skrabere, mikroflækket-blokke og flere fragmenter af lystre.

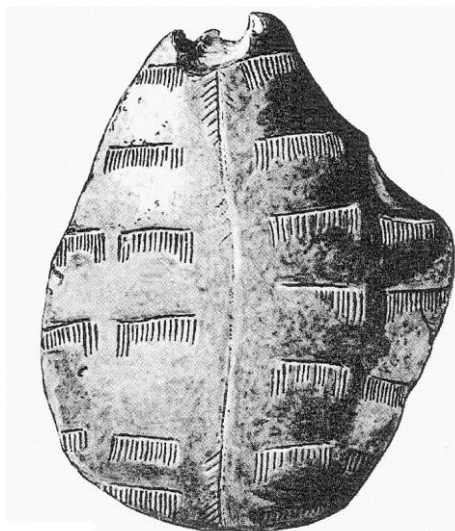

Diverse soldningsfund fra Skeldal i Åmosen. Typiske Maglemosegenstande. 1-5) mikrolitter; 6) mikroflækketblok; 7-8) fragmenter af lystre; 9) skrabere.

En af de mest interessante genstande vi fandt, var et ornamenteret fragment af en flintægddolk med såkaldt ”frynseornamentik”, en benævnelse først anvendt af Sophus Müller i 1918 i ”Stenalderens Kunst i Danmark”. Den er typisk for den sene del af Maglemosekultur, men er hovedsageligt fundet på ravhængesmykker. Der er kun meget få benredskaber med denne ornamentik, bl.a. en flintægddolk fra den kendte yngre Maglemoseboplads, Sværdborg I nær Vordingborg.

Ovenfor: Fragmenter af flintægddolke. Fragment fra 1) Skeldal og 2) Sværborg I, begge med frynseornamentik; 3) med flintskærper siddende på; 4 og 5) med andre typer ornamentik. Nedenfor: Ravhængesmykke med frynseornamentik.

Frynseornamentik er, ligesom næsten al anden form for ornamentik brugt i Maglemosekulturen, fortolket af Elsie Hultén i Fornvännen 1939 s. 193-225 som en repræsentation af syninger eller rettere sagt sømme. Efter som sømme er stærke, bliver frynseornamentik anset som et magisk symbol der vil gøre redskaberne og bærerne af ravhængesmykkerne stærkere. Flintægddolken fra Skeldal er også af interesse idet den kan C14-dateres og derved hjælpe til at datere ravhængesmykker med frynseornamentik, der ikke kan C14-dateres. I hvert fald kan vi forvente at dette sjældne fund indgår i fremtidig forskning til gavn for dansk arkæologi.

David Barry

ØKSER, FLÆKKER OG ANDET FRA SALTBÆK VIG

Oldsagsøvelse onsdag d. 16. januar 2019 kl. 19.00

Det meste af Kalundborg Museums tidligere opmagasinerede oldsagsmateriale er nu pakket om og sendt til Museum Vestsjællands fællesmagasin i Ugerløse ved Holbæk. Der refterer dog nogle få hængepartier, og blandt disse er der fem æblekasser med fund fra Saltbæk Vig.

Materialet er i sin tid indsamlet over en længere årrække af tidligere inspektør på Saltbæk Vig, Børge Dürkop. Materialet er ikke tidligere systematisk gennemgået, og der er tale om **rigtigt** mange oldsager!

I den inddæmmede og delvis tørlagte Saltbæk Vig er der i årenes løb gjort mange tusinde oldsagsfund fra rigtig mange bopladser. I for-

bindelse med Saltbæk Vig-projektet for snart en hel del år siden blev der påvist et stort antal lokaliteter, der viser, at området har været bebygget og intensivt udnyttet gennem dele af stenalderen. Det gælder i særdeleshed de sene dele af ældre stenalder og de tidlige dele af yngre stenalder.

Problemet med Dürkops samling er, at vi ikke med rimelig sikkerhed kan vide, hvilke bopladser materialet kommer fra, for det er ganske sandsynligt, at det er opsamlet på flere pladser. Dermed er materialets arkæologiske værdi meget begrænset.

Til gengæld er genstandene i kraft af det store antal velegnede til at øve sig i at bestemme oldsager; måske også sådan lidt mere i detaljer. Her kan for eksempel nævnes:

Kan økserne opdeles i kerne- og skiveøkser, og kan de to typer yderligere opdeles i undertyper?

Er der økser, der er blevet opskærpet eller omdannet til andre redskabstyper?

For skiveøksernes vedkommende kan det være en god ide at repetere artikelserien (7 artikler) i medlemsbladet fra nr. 1 januar 2015 til nr. 2 maj 2017.

Er der andre redskabstyper end økser?

Kan der blandt de mange flækker skelnes mellem eksemplarer i henholdsvis blød og hård teknik?

Det er nogle af de spørgsmål, vi vil forsøge at finde svar på, og undervejs kan der dukke flere nye spørgsmål op.

Glæden ved at have smukke oldsager i hånden er jo en god oplevelse i sig selv, men ved at studere detaljerne kan man måske komme lidt tættere på at forstå flinthuggerens overvejelser og teknikker.

Afhængig af deltagerantallet regner vi med at kunne arbejde i små grupper på 3-4 personer.

Af hensyn til kaffe og kage er der tilmelding til formanden per e-mail David@Barry.DK eller telefon 5956 5660/4082 8024 senest den 15. januar (men helst inden).

SDA'S SJÆLLANDSTRÆF

Søndag den 28. oktober

Program

- 09.30 -10.00: Ankomst, morgenkaffe m/brød
10.00 -10.10: Velkomst
10.10 -11.10: Svend Illum Hansen, Nordisk Megalit Restaurering:
Danmarks megalitgrave i forfald
11.10 -12.10: Flemming Kaul, Nationalmuseet:
Minihelleristninger fra Vasagård. Små sten med stor
betydning
12.10 -13.30: Middagspause. Den medbragte mad kan nydes i
skolens kantine. Drikkevarer kan købes
13.30 -14.30: Kristoffer B. Pedersen, Museum Sydøstdanmark:
Tilbage til Holmegaard Mose
14.30 - 15.00: Kaffepause
15.00 - 16.00: Severin Tobias Mortensen, Museum Lolland-Falster:
Betragtninger fra pløjelaget – detektorlokaliteten
Øster Vandet i Thy
16.00: Afslutning

Træffet holdes på Osted Fri- og Efterskole, 10 km sydvest for Roskilde. Adressen er Assendløsevej 1, 4320 Lejre.

Tilmelding: Deltagergebyret er kr. 150, hvilket inkluderer morgenkaffe m/brød og eftermiddagskaffe med kage.

Tilmelding senest den 19. oktober til SDA's kasserer, David Barry, e-mail: David@Barry.DK eller tlf. 5956 5660.

Deltagergebyret betales senest den 19. oktober til SDA's bankkonto reg.nr. 1551 kontonr. 8772010 eller til MobilePay 6054 5444. Husk venligst at opgive navn og postnummer på deltageren(erne).

Vi kører til Osted i egne biler og deles om kørsel som vi plejer. Jeg vil lave et forslag til samkørsel når jeg har fået tilmeldingerne.

År f/e Kristus	Klimafaser Pollenzoner	Perioder	Kulturgrupper	Faser/bopladser	År f/e Kristus		
1000	Subatlantisk IX	Historisk tid	Middelalder		1000		
0		Jernalder	Vikingetid		0		
			Germansk Jernalder	Yngre Ældre			
			Romersk Jernalder	Yngre Ældre			
			Førromersk Jernalder	II I			
1000	Subboreal VIII	Bronze- alder	Yngre Bronzealder	VI V IV III	1000		
Ældre Bronzealder			II I	2000			
Bonde- stenalder		Dolktid			Klokkébægerkultur		
		Enkeltgravs- kultur				Grubekeramisk kultur	
		Tragt bæger- kultur					IV-V III II C B A
			Atlantisk VII			Kystkultur	
Stationsvej		5000					
Trylleskoven					Vedbæk Boldbaner Villingebæk Blak		
Kongemosekultur		5 4 3 Sværdborg					7000
		2 Bøllund					
Boreal V	Maglemosekultur	1 Sønder Hadsund		8000			
		Klosterlund 0 Barmosen					
Præboreal IV	Yngre Dryas III	Ahrensburgkultur		Sølbjerg	9000		
		Rensdyrjægerkultur		Brommekultur	Bromme	11.000	
Federmesserkultur							Slotseng
Hamburgkultur			Jels Meindorf				12.000

JULEFROKOST

Lørdag d. 24. november

Kl. 14.00 – Overlevelsestur fra museet

Kl. 17.00 – Julefrokost i museets foredragssal

Traditionen tro begiver de hårdføre sig kl. 14.00 ud på en overlevelsestur til arkæologiske seværdigheder i den nærmeste, men måske mindre kendte omegn. Julefrokosten starter kl. 17.00, hvor medlemmerne der ikke deltager i overlevelsesturen, slutter sig til festen. Alle bedes medbringe en pakke med et spændende eller morsomt indhold til pakkespillet.

Pris kr. 150 inklusive øl/vand. Tilmelding til formanden senest d. 20. november helst per e-mail og ellers på telefon: E-mail david@barry.dk
Tlf. 5956 5660 Mobil 4082 8024.

Kalundborg Arkæologiforenings bestyrelse

Formand: David Barry. Tlf. 5956 5660/4082 8024 (david@barry.dk)

Næstformand: Søren Rasmussen. Tlf. 2372 0595 (sran814@gmail.com)

Sekretær: Karen Boysen. Tlf. 5950 8911 (karen@ellemosegaard.dk)

Kasserer: Karen Vestergaard. Tlf. 4031 5242 (lindehoj@lund.mail.dk)

Redaktion: Jens Nielsen. Tlf. 4042 4326 (jen@vestmuseum.dk)

Suppleanter: Lis Dannenberg og Snorre Poulsen

http://www.vestmuseum.dk/Museumsforening/Kalundborg_Arkæologiforening.aspx